

**Mi az eszperantó? És mi nem?
Vélemények. És a tények.**

Magyar Vasutas Eszperantó Szövetség
Győri Szakcsoportja

Szerkesztette: Horváth József

Kedves Olvasó!

Ez a füzetecske azok számára készült, akik – mint Ön is – szeretik az igazságot, és a inkább a tényeknek hisznek, mint a mendemondáknak: ezért információért a forráshoz fordulnak, jelen esetben az eszperantót ténylegesen ismerőkhöz és használókhöz.

Mint számos nagy dolog az emberiség történetében, az eszperantó is megosztja az embereket támogatókra és ellenzőkre. Állást foglalni igazából csak a tények ismeretében lehet és szabadna.

Mi is valójában az eszperantó? A kérdés ellenkezőjét sokkal egyszerűbb volna megválaszolni. Ugyanis mint minden társadalmi-kulturális jelenség, az eszperantó és az eszperantisták is sokfélék. Többek között ezért is rengeteg tévhit és félreértés keletkezett az eszperantóval és az eszperantistákkal kapcsolatban történelmük immár több mint egy évszázada során. Íme tehát néhány kérdés, tény, félreértés és magyarázat – röviden.

Mesterséges nyelv, holt nyelv?

Egyik sem. A mesterséges nyelvek merev, betonba öntött szabályok szerint működnek (matematikai, számítógépes nyelvek), hiszen lényegük pontosan az abszolút szabályozás. Szabályaikat nem nyelvi közösség, hanem egy programozói csapat alkotja vagy módosítja. Az eszperantót tervezett nyelvnek mondjuk, mert az alapjait Lazar Zamenhof rakta le 16 nyelvtani szabály, 947 szótó megalkotásával. Zamenhof azonban szerzői jogáról lemondva a jövőbeni használóknak adta át a tervezetét. A nyelv további fejlődése pedig természetes úton, a többi élő nyelvekhez nagyon hasonlóan történik, azaz a beszélők, a használók által. Ezért a Magyar Tudományos Akadémia Nyelvtudományi Intézetének állásfoglalása szerint "az eszperantó a.) nagymértékben normalizált, b.) erősen szocializálódott, c.) nem etnikus élő nyelv, amely egy másodlagos nyelvi közösségben minden lehetséges nyelvi funkciót betölt és ugyanakkor közvetítő nyelvként is működik".

Az eszperantó nyelv vagy mozgalom?

Mindkettő. Van aki csak az eszperantó nyelvet és kultúrát ápolja, van aki a megismertetésében és népszerűsítésében, a nyelvi kapcsolatok szervezésében is részt vesz. Tetszése és hajlamai szerint.

Van-e az eszperantónak ideológiája?

Van is meg nincs is. Ugyanis elfogadása nem kötelező. A nyelv használható pusztán kommunikációra, a kultúra művelésére, kapcsolattartásra. A legtöbb eszperantista azonban úgy véli, hogy az eszperantóval mint semleges közvetítő nyelvvél számos nehézség megoldható lenne a tudomány, technika, gazdaság, az emberi kapcsolatok és a világbéke terén. Az eszperantó baráti, igazi emberi közösségeket teremt. Az eszperantó ún. "benső eszméje" egy semleges, egyenjogú kommunikációt biztosító nyelv minél általánosabbá tétele, ezáltal a különböző nyelvek közötti

jobb megértés, a másik mélyebb megismerése, a nyelvi egyenjogúság, a népek egyenrangú testvérisége és békés egymás mellett élése.

Politikai jellegű-e az eszperantó mozgalom?

Bár vannak pártok és mozgalmak, amelyek pártfoglalják az eszperantót, sőt bizonyos eszperantista körök pártot is létrehoztak (Eürope – Demokratio – Esperanto), azonban maga a mozgalom pártokon felüli és nem politizál. Jóllehet az eszperantó mozgalomnak vannak politikai céljai is (pl. az eszperantó közvetítő nyelvként való elfogadtatása az Európai Unióban, az ENSZ-ben, a nyelvi jogok biztosítása, a világbéke stb.), maga a mozgalom nem követ semmiféle pártpolitikát. Maguk az eszperantisták a legkülönbözőbb pártokhoz tartozhatnak, azonban a mozgalomban csak az általános emberi értékekre irányuló politikáról beszélünk.

Hányan beszélnek az eszperantót?

Nem tudni, mivel sok mindentől függ (pl. milyen nyelvi ismeretekkel vagy gyakorlattal rendelkezőt fogadunk el beszélőnek). Mivel eszperantisták a világ minden táján élnek, lehetetlen is ilyen statisztikát felállítani. A becslések szerint azonban kb. ezer apa- vagy anyanyelvű (született) eszperantista és néhány száz ezer, de legfeljebb 2-3 millió "tanult" eszperantista van. Valójában a nyelv megítélése szempontjából a kérdés nem is lényeges.

Van-e jövője az eszperantónak?

Nem lehet tudni. A tapasztalat azonban azt mutatja, hogy minden olyan eszköz, amely hosszú távon és végső soron hasznot hoz az emberiségnek, előbb vagy utóbb áttöri az előítéletek vagy az ellenérdekek korlátait. Pl. már az ókorban is ismerték a gőz erejét, szerkesztettek is gépeket, de a rabszolgamunka olcsósága megakadályozta a gőzgép alkalmazását. A takácsok összetörték az első szövőgépeket... Egy könnyen megtanulható, semleges (tehát egyetlen vagy néhány nemzet dominanciáját kizáró) nyelv használatában milliárdokban mérhető lenne, nem beszélve a félrefordítások okozta károkról, a nyelvi demokráciáról.

Igaz-e, hogy az eszperantisták egyetlen nyelvet akarnak a világon?

Ennek pontosan az ellenkezője igaz. Az eszperantót második, közvetítő nyelvként ajánlják. És pontosan egy semleges, közvetítő nyelv általános vagy nagyon széles használata akadályozná meg, hogy domináns nyelvek kiszorítsák a kisebb nyelveket. Úgy véljük, hogy pl. az "agyonhasznált" angol nyelvnek is jót tenne, ha nem kellene a világnyelv szerepét betöltenie.

"Szedett-vedett" nyelv-e az eszperantó?

Igen is meg nem is. Mint minden élő nyelv. A nyelvek ugyanis nagyon sokszor egymástól kölcsönöznek elemeket. Ki gondolná, hogy az olyan magyar hangzású szavak, mint az ablak, csizma, ásó, torony, selejt, cérna, szalonna, polgár más nyelvekből "szedett-vedett" szavak? A magyar szótöveknek csak 21% finnugor eredetű. A többi kölcsönzött. Az eszperantó szókincs alapját főleg az újlatin, germán és szláv nyelvek alkotják, mégpedig ezek nemzetközileg ismert elemei, új

szavak pedig azokból a nyelvekből kerülnek bele, amelyekből általában a magyarba is, azaz ahol a fogalom először felmerül (sputniko, kosmonaŭto, cunamo, komputilo, bito, zombio stb.).

Ki lehet-e mindent fejezni az eszperantóval?

Csak annyit, mint általában a nyelvekkel. Az eszperantó ugyan a természetes eredetű nyelvekhez képest kevesebb szótővel rendelkezik, viszont képzési rendszere sokkal rugalmasabb, ezért a képzők segítségével egy tőből jóval több új szó vagy szóösszetétel képezhető (lásd az alábbi példát: sana). A szókincse pedig a szükségleteknek megfelelően fejlődik, a különböző szakterületek kialakítják a maguk terminológiáját a természetes nyelvekhez hasonlóan belső szóképzéssel vagy nemzetközi szavak kölcsönzésével.

Az eszperantó dialektusokra esik szét?

Az eszperantó normatív fejlődéséről az Eszperantó Akadémia gondoskodik. Normatív szerepe van az eszperantó értelmező szótárának (Plena Ilustrita Vortaro: Teljes illusztrált szótár), a Reta Vortaro-nak (Online szótár), a Plena Analiza Gramatiko-nak (Teljes elemző nyelvtan). Azonban az igazi bizonyíték az, hogy változatlanul jól megértik egymást az eszperantisták, lakjanak akár a földgömb ellenkező részén is.

Hol laknak az eszperantisták?

Az öt kontinens szinte valamennyi országában. Kapcsolatot régebben levelezés és nemzetközi rendezvények (pl. az évente különböző országokban rendezett világkongresszusok), rádióadások, klubösszejövetelek, valamint országos és világszervezeteik révén tartották. Ma az internet jelentősége az akadálytalan kommunikációnak köszönhetően óriási mértékben megnőtt.

Van-e az eszperantónak irodalma?

Már Zamenhof, a nyelv kezdeményezője lefordította Shakespeare, Schiller, Heine stb. számos művét, az Őszöveget, verseket írt. Az eszperantó irodalom kezdetben főleg fordításokból állt, ma már saját költészete és irodalma van, ezek egy része világirodalmi rangú. Irodalmi folyóiratok jelennek meg (Literatura Foiro, Belarta Almanako stb.). A PEN-nek ma már eszperantó tagozata is van. A világ több pontján működnek könyvkiadók. A legjobb műveket nemzeti nyelvekre is lefordítják. Vannak két nyelven alkotó írók is (pl. Szathmári Sándor, Nemere István, Sten Johanson). Az eszperantó irodalom legteljesebb összefoglalója angol nyelven jelent meg: Geoffrey Sutton: Original Literature Esperanto, (Mondial, New York).

Van-e az eszperantónak szakirodalma?

Nemzetközi műhelyek és szervezetek működnek a szakmai nyelv kidolgozására és fejlesztésére (pl. vasúti, építészeti, jogász, orvosi, újságírói stb.). Terminológiákat dolgoznak ki, szakszótárakat adnak ki, szakmai folyóiratokat jelentetnek meg és szakmai konferenciákat rendeznek.

Oktatás, felső oktatás?

Nyelvoktatás minden szinten folyik. A legteljesebb tájékoztatást a <http://hu.lernu.net> honlap adja több nyelven, így magyarul is. A világ számos egyetemén működik eszperantológiai-interlingvisztikai szak. Húszt ország 40 egyetemén tanítanak eszperantót. Az internetről különböző nyelven lehet ingyenes nyelvoktató programcsomagokat és szótárakat letölteni.

Tudományos intézmények?

A nyelv normatív fejlődésére az Akademio de Esperanto ügyel, azonban csak tanácsadói jogokkal rendelkezik (<http://www.akademio-de-esperanto.org>). Hivatásszerűen teszi az új szavakat, nyelvhasználati tanácsokat ad, dönt a vitás ügyekben. San Marino a székhelye az eszperantó tudományos akadémiájának, az Akademio Internacia de la Sciencoj-nak (http://www.ais-sanmarino.org/index_en.html). Az évente rendezett világkongresszusokon működik szabadegyetemszerűen a kongresszusi egyetem (Kongresa Universitato), előadásait kötetekben jelenteti meg. A svájci La Chaux-de-Fonds ad helyet az eszperantó dokumentációs és kutatóközpontjának, a CDELI-nek (<http://www.cdeli.org>). A bécsi Burgban kapott helyett a Nemzetközi Eszperantó Múzeum (<http://www.onb.ac.at/eo>). Az egyetemi eszperantológiai-interlingvisztikai tanszékeken nyelvészeti műhelyek dolgoznak.

Az eszperantó ellenségei és barátai?

Az eszperantó ellensége volt a cári cenzúra, a diktatúrák, Hitler, Sztálin és Rákosi, az eszperantó ellensége a tudatlanság, a sovinizmus, a militáns szellem, az antidemokrácia, mindenféle politikai, gazdasági és kulturális dominanciára való törekvés.

Az eszperantó barátai közé tartoznak a demokraták, a békét, kultúrát, nyelvi egyenlőséget szeretők, a népek jogainak a tisztelői.

Mi az eszperantó és mi nem?

Tervezett élő nyelv segéd- vagy közvetítő nyelvi funkcióval a különböző nyelvűek közötti egyenrangú kommunikáció elősegítésére. A közvetítő státuszból az is következik, hogy nem célja a többi nyelv kizárása. Általános használata bizonyos területeken hatalmas megtakarítást eredményezne.

Nem "tolvajnyelv", nem "eszperante", nem a "cionista vagy kommunista összeesküvők" nyelve. Nincs köze a szabadkőművességhez, politikai irányzatokhoz. Nem mesterséges és nem holt nyelv. Nem célja a természetes nyelvek helyettesítése.

Mit akarnak az eszperantisták?

1) Demokráciát a nyelvhasználatban. Ehhez olyan közvetítő nyelvet, amely nem kötődik nemzethez, tehát nem részesít jogtalan gazdasági, kulturális, kommunikációs és egyéb előnyben egyetlen nemzetet sem csupán azért, mert az gazdasági vagy politikai hatalma révén ezt megteheti.

2) Erre a legalkalmasabbnak az eszperantót véljük, mert semleges és a gyakorlatban bizonyította és bizonyítja alkalmasságát.

2) A semleges közvetítő nyelv révén a világ nyelvi gyarmatosításának megakadályozását. Azt, hogy a nagy nyelvek elnyeljék a kicsiket, elsorvasszák a nemzeti tudományos és szakmai nyelveket. A szabványok, a több nemzetet érintő szerződések ne egyetlen nemzet nyelvén jelenjenek meg.

3) A csak egy semleges nyelvre történő fordítással és tolmácsolással milliárdok takaríthatók meg, és fordíthatók pl. a szegénység felszámolására.

4) Az egyenlő jogú nyelvi kommunikáció révén egyenlő jogú kapcsolatokat más anyanyelvűekkel, ennek köszönhetően egymás jobb megismerését, megértését és megbecsülését; a kultúrák és az emberek közötti egyszerűbb és közvetlenebb kommunikációt.

5) A közös nyelv minden másnál hatékonyabban és olcsóbban hoz létre baráti közösségeket és emberi kapcsolatokat.

6) Mivel az eszperantó egy nagyon sajátos kultúrát hozott létre a világ népeinek hozzájárulásával, ennek a kultúrának az ápolása, fejlesztése és terjesztése.

6) Mindez béke és demokrácia nélkül nem lehetséges.

Végül 12 érv az eszperantó ellen és mellette (Dr. Dudich Endre)

1. Az eszperantó nem élő nyelv, hanem egy hagyományok nélküli, mesterséges nyelv.

Az eszperantó valóban "mesterséges", pontosabban tervezett nyelv, azonban több "természetes", nemzeti nyelven alapul, merítve azok hagyományából. Ily módon az eszperantó mindkét fajta nyelv előnyeivel rendelkezik, és különösen alkalmas számítógépi használatra, ugyanis – többek között – kevés benne a szinonima és homonima. Széles körben beszélnek – élő nyelvvé fejlődött.

2. Az eszperantót amatőrök alkották meg, nem pedig illetékes szakemberek.

Az eszperantó kezdeményezője valóban nem nyelvész volt, hanem orvos, aki több nyelvet beszélt. Később azonban hivatásos nyelvészek is hozzájárultak a fejlesztéséhez. Így az eszperantó előnyösen kapcsolja össze a mindennapi élet gyakorlatát a tudományos elmélettel.

3. Az eszperantó túlságosan leegyszerűsített szerkezetű, és a szókincse meglehetősen szegényes.

Az eszperantó szerkezete gondosan megőrizte a nyelvtan és a mondattan szükséges elemeit. Egyszerűsége hajlékonyság bonyolultság nélkül és szilárdság merevség nélkül. Az eszperantó szókincse folyamatosan gazdagodik új szavak és szak kifejezések szabályos képzésével (pl. artefarita intelekto = mesterséges értelem), valamint szükséges és hasznos új szavak befogadásával más nyelvekből. Mégpe-

dig nem csak indo-európai nyelvekből; pl. nunatako az eszkimó (inuit) nyelvből, sauno a finnből, hanuko a héberből, cunamo a japánból és obo a mongolból.

4. Az esperantó nem képes megbirkózni a szépirodalom stílus-változatosságával.

Születése (1887) óta az esperantónak széleskörű és gazdag szépirodalma fejlődött ki. Ez nem csak sok ezer verses és prózai mű fordításaiból áll, hanem sok eredetit is tartalmaz. Ezek nagy könyvtárakban megtalálhatók, pl. Bécsben, Budapesten, Londonban és Rotterdamban.

5. Az esperantónak nincs "lelke", nem képvisel és nem közvetít sajátos kulturális örökséget.

Az esperantónak valóban nincs valamely népre vagy kultúrára szorítókozó "lelke". Ehelyett van viszont "egyetemes lelke", amely nyitott, toleráns, és arra törekszik, hogy megkönnyítse a különböző népek és kultúrák közötti közvetlen kommunikációt az elkerülhetetlen globalizálódás korában.

6. Az esperantó alkalmatlan a korszerű tudományban és technikában való használatra.

Az esperantó már alkalmassá vált – legalábbis részben – arra, hogy megfeleljen a modern tudomány és technika követelményeinek, és széles körben jelen van a világhálón, az Interneten. A 3. pontban bemutatott tulajdonságai lehetővé teszik, hogy e témákban is állandóan továbbfejlődjék, az asztronómiától a zoológiáig (pl. nebulozo, Primatoj, stb.).

7. A Fundamento de Esperanto-t az esperantisták sérthetetlen tabunak tekintik, az Esperantó Akadémia pedig nagyon konzervatív intézmény.

A Fundamento de Esperanto "tabu" volta csupán eszköz a nyelv alapvető egységének megőrzésére, dialektusokra, nyelvjárásokra való szétesésének megelőzésére. Az Esperantó Akadémia pedig nem csalhatatlan, de a tagjai lelkiismeretesen törekednek arra, hogy ésszerű egyensúlyt tartsanak fenn a vak dogmatizmus és a felelőtlen anarchia, a szigorú konzervativizmus és az abszolút szabadság között.

8. Főként olyan emberek tanulnak esperantóul, akik nem tudtak elsajátítani semmilyen idegen nyelvet.

Tény, hogy az esperantót könnyebben, gyorsabban és olcsóbban lehet megtanulni, mint gyakorlatilag bármely más nemzeti nyelvet. Ezért különösen jól jön azoknak, akik valamely okból nehezen tanulnak idegen nyelvet. Nyilvánvaló, hogy még könnyebb azoknak, akik már beszélnek valamilyen indoeurópai nyelvet, az afrikaanstól és albántól a wellsiig és a jiddisig.

9. Az eszperantót tanulni idő-, energia- és pénz-pocsékolás. Sokkal több értelme lenne ezeket valamely valóban hasznos nyelv, pl. az angol, a német vagy a spanyol tanulására fordítani.

Az eszperantó nyelvi ugródeszkeként is hasznosnak bizonyult. – Ismerete elősegíti és megkönnyíti más idegen nyelvek, köztük az angol tanulását is. Azok számára, akiknek az anyanyelve nem indoeurópai, (hanem pl. arab, észt, finn, japán, kínai, koreai, magyar, maláj, mongol, török, vietnámi) valósággal kedvezményes belépőjegy e nyelvcsalád világába.

10. Az eszperantónak nincs se szilárd gazdasági alapja, se befolyásos támogatói.

Az eszperantó nem kötődik semmiféle, se nemzeti, se multinacionális pénzcsoporthoz, és semmiféle agresszív politikai vagy katonai hatalom nem akarja az emberekre erőltetni. Következésképpen valóban semleges és viszonylag diszkrimináció nélküli.

11. Az eszperantó elfogadása azt jelentené, hogy még egy újabb nyelvvel kellene vesződni.

Az eszperantó elfogadása azt jelentené, hogy lenne egy semleges, kultúra-közi "híd-nyelvünk."

12. Az eszperantó bevezetése komoly problémákat okozna.

Az eszperantó elfogadásából adódó problémák jóval kevésbé súlyosak, mint azok, amelyek a jelenlegi, igen költséges nyelvi káoszról erednek (különösen az Európai Unióban).

Például:

a) Az angol anyanyelvűek, és mindazok, akik sok időt, energiát és pénzt áldoztak az angol nyelv elsajátítására, elvesztenék megszerzett előnyüket és némely előjogaikat;

– Az angol nyelv (meg a francia stb.) továbbra is használatban maradna számos területen, és anyanyelvi beszélőik viszonylag kedvezményezetttek maradnának.

b) Sok fordítóra és tolmácsra többé nem lenne szükség;

– Sok fordítóra lenne szükség a rengeteg dokumentum eszperantóra fordításához.

c) Igen sok dokumentumot le kellene fordítani eszperantóra.

– Tolmácsokra is lenne szükség mindaddig, amíg az egész emberiség meg nem tanul eszperantóul, féltő gonddal megőrizve a kultúrák és nyelvek sokféleségét.

Az eszperantó rövid nyelvtana

Kiejtés

A magyartól eltérően jelölt hangok ejtése:

ĉ=cs (matĉo meccs)

ĝ=dzs (ĝangalo dzsungel)

ĥ=erős h (ĥoro kórus), mint az 'achát' vagy 'ihlet' szóban

ĵ=zs (ĵurnalisto újságíró)

ŝ=s (ŝoforo sofőr)

s=sz (jes igen)

a=rövid á (radiatoro fűtőtest)

e= rövid é (ne nem)

ŭ=rövid u (aŭtomato automata, Eŭropo Európa)*

* Önállóan nem képez szótagot, csak az 'aŭ' és 'eŭ' kettős hangzóban fordul elő.

A hangsúly

az utolsó előtti szótagon van. Ha a szótag nyílt (a magánhangzó után nincs vagy csak egy mássalhangzó van), a magánhangzót megnyújtjuk, egyéb esetben pedig csak nyomatékkal ejtjük.

A főnevek

o-ra végződnek, többes számuk **j**-re (aŭto > aŭtoj).

Az eszperantó főneveknek nincs nyelvtani nemük. A nőt, nőstényt jelentő főneveket az

-ino utóképzővel képezzük az általános jelentésű, illetve férfit, hímet jelentő főnevekből, pl. **amiko** barát, **amikino** barátnő, **doktoro** doktor, **doktorino** doktornő.

Csak alanyeset és tárgyeset van:

amiko	barát
amikon	barátot
amikoj	barátok
amikojn	barátokat

Az többi esetet viszonyszókkal fejezzük ki:

domo de amiko	barát háza
al amiko	barátnak, barátához
kun amiko	baráttal
per trajno	vonattal
en domo	házban stb.

Pl. **per komforta buso venis la fanatikuloj de la popmuziko kun siaj familianoj al la stadiono por la koncerto** kényelmes busszal érkeztek a popzene rajongói családtagjaikkal a stadionhoz a koncertre.

Elöljárószók

A hol? kérdésre felelő elöljárószók alanyesettel állnak.

Számos viszonyzó egyúttal irányt is jelezhet, ha az utánuk következő főnevet tárgyasetbe (-n) tesszük:

en domo házban, **en domon** házba, **sur papero** papíron, **sur paperon** papírra, **sub balkono** erkély alatt, **sub balkonon** erkély alá. (Lásd *.)

al	-nak, -nek, részére -hoz, -hez, -höz, felé	pardonu al mi! bocsáss meg nekem!, Petro venas al mi Péter jön hoz- zám/felém, kanti al la publiko a közön- ségnek énekel
anstataŭ	helyett	anstataŭ kolao kóla helyett, anstataŭ laboro munka helyett
apud*	mellett, mellé*	apud la vojo az út mellett, apud la seĝon a szék mellé
ĉe	-nál, -nél, alkalmával	ĉe la operdomo az operaháznál, ĉe ili náluk, ĉe si magánál, ĉe alveno de la trajno a vonat megérkezésekor
ĉirkaŭ	körül, köré*	ĉirkaŭ la teatro a színház körül, ĉirkaŭ la kolon a nyaka köré
da	mennyiségnyi	kilogramon da pomoj egy kiló almát, amason da kritikoj rengeteg kritikát, saketo da papriko egy zacskó paprika
de	birtokviszony, -tól, -től óta	ĝardeno de la domo a ház kertje, malproksime de la patrujo messze a hazától, de nun mostantól fogva
dum	alatt (időben), közben	dum studado tanulás közben, dum la tago napközben, dum tri jaroj három év alatt, dum manĝo evés közben
ekster	kívül, kívülre*	ekster urbo városon kívül, ekster ĉirklon körön kívülre
el	-ból, -ből	ĉerpi el supo levesből mer, veni el Budapeŝto Budapestről jön, multaj el ni sokan közülünk
en	-ban, -ben, -ba*, -be*	en ŝranko szekrényben, en societo társaságban, en Majo májusban, en mi ben-nem, en domon házba, en lifton liftbe
ĝis	-ig	ĝis la limo a határig, ĝis sunsubiro naplementéig, ĝis la deka 10 óráig, ĝis nun mostanáig, ĝis hodiaŭ máig
inter	között, közé*	inter kvar muroj négy fal között, inter Januaro kaj Decembro január és december között, iri inter homojn emberek közé megy

je	-kor határozatlan jelentésű	je la dua kettő órakor, je la unua de Januaro január 1-én, kredi je Dio hisz Istenben, je via sano egészségedre
kontraŭ	ellen, szemben, szembe*, neki (vminek)*	kontraŭ milito háború ellen, kontraŭ mi velem szemben, ellenem, ĵeti kontraŭ muron falnak dob, turni sin kontraŭ la fluon szembefordul az árral
krom	kívül (kivételeivel)	krom diligento szorgalmon kívül, krom ili rajtuk kívül, krom mono pénzen kívül, krom kuraĝo bátorságon kívül
kun	-val, -vel (együtt)	promeni kun aliaj másokkal sétál, dormi kun li vele alszik, unu kun alia egymással, kun sento érzéssel
laŭ	mentén, szerint	laŭ la landlimo az országhatár mentén, laŭ mi szerintem
malantaŭ*	mögött, mögé*	malantaŭ la domo a ház mögött, malantaŭ la pordon az ajtó mögé, malantaŭ mi mögöttem, malantaŭ lin mögéje
malgraŭ	ellenére	malgraŭ lia juneco fiatalsága ellenére, malgraŭ lia aserto állítása ellenére, malgraŭ baroj akadályok ellenére
per	-val, -vel (eszköz)	veturi per biciklo kerékpárral megy, per martelo kalapáccsal
por	-ért (cél), számára	por sankta celo szent célért, por mi érttem, számomra, por lia familio családjáért, por hodiaŭ mára, por ĉiam mindörökre
post	után, múlva	post lundo hétfő után, post la elektoj a választások után
preter	mellette el	veturi preter la urbodomo elmegy a városháza mellett, promeni preter la obelisko elsétál az obelisk mellett
pri	-ról, -ről (képes értelemben)	mi pensas pri vi rád gondolok, li revas pri ŝi róla ábrándozik, demandi pri iu kérdez valakiről, li kalkulas pri vi számít rád
pro	miatt, -ért (ok)	pro manko de mono pénzhiány miatt, pro ofendo sértés miatt
sen	nélkül	sen vi nélküled, sen kialo ok nélkül, sen iluzioj illúziók nélkül, sen motivo indok nélkül, sen mono pénz nélkül
sub	alatt, alá*	sub nivelo színvonal alatt, sub la ponto a híd alatt, sub kamionon kamion alá, sub akvon víz alá

super	fölött, fölé*	super la urbo a város fölött, super dek jaroj tíz év fölött, super la libron a könyv fölé, super la akvon a víz fölé
sur	-on, -en, -ön, -ra*, -re*	sur benko padon, sur tero földön, sur vi rajtad, sur bordon partra, sur min rám
tra	át, keresztül	tra la fenestro az ablakon át, tra la amaso a tömegén keresztül, tra la placo a téren át, tra la tuta tago egész nap
trans	túl, túlra*	trans la rivero a folyón túl, trans la montoj a hegyeken túl, trans la limon a határon túlra, trans la ponton a hídon túlra

A határozott névelő

minden számban, esetben változatlan:

la a, az, pl. **la sinjoro** az úr, **la konferenco** a konferencia

A határozatlanságot a névelő hiánya jelzi:

sinjorino egy hölgy, **biciklo** egy bicikli.

A melléknév és a határozószó

A melléknév **a-ra** végződik, pl. **aktuala** problemo, **akuta** krizo, **hungara** sporto.

Ragozása követi a főnévragozást, vele esetben és számban megegyezik.

bela amikino	szép barátnő
belan amikinin	szép barátnőt
belaj amikinoj	szép barátnők
belajn amikinojn	szép barátnőket

Így van akkor is, ha az állítmány névszói részét képezi:

la floroj estas ruĝaj a virágok pirosak.

Ha a melléknév nem főnévre (hanem pl. főnévi igenévre, mellékmondatra) vonatkozik, nincs mivel egyeztetni, ezért az **-a** végződés **-e-re** változik:

pl. **somerumi estas agrable** nyaralni kellemes; **estas bone**, **ke vi venis** jó, hogy jöttél; **estis ĝuste**, **kion vi diris** helyes volt, amit mondtál.

A melléknévből **-e** végződéssel határozószót képezhetünk:

erotika érzéki, **erotike** érzéken, **konkreta** konkrét, **konkrete** konkrétan, **angla** angol, **angle** angolul.

Ezen kívül vannak **-aŭ-ra** végződő határozószók:

hieraaŭ tegnap, **hodiaŭ** ma, **morgaŭ** holnap, **baldaŭ** majd, hamarosan.

A melléknévvvel kifejezett tulajdonságok mértékét fokozással jelöljük.
Az alapfokban a **tiel...kiel** olyan...mint szópárral hasonlítunk:
la glaciaĵo estas hodiaŭ tiel dolĉa, kiel hieraŭ a fagyfalt ma olyan édes, mint
tegnap.

Középfok: **pli**

pli dolĉa édesebb, **pli dolĉe** édesebben.

Hasonlító kötőszó: **ol**

Budapeŝto estas pli granda, ol Vieno Budapest nagyobb, mint Bécs.

Felsőfok: **plej**

La plej alta besto estas la ĝirafo a legmagasabb állat a zsiráf; **plej rapide** a leg-
gyorsabban, **plej efike** a leghatékonyabban. Itt a magyartól eltérően soha nem
tesszük ki a határozott névelőt.

Hasonlítás: **ŝi estas la plej bela el/inter la knabinoj** ő a legszebb a lányok kö-
zül/között.

Személyes névmások

mi	én	ni	mi
vi	te, maga, ön	vi	ti, maguk, önök
li	ő (férfi, hímnemű)	ili	ők
ŝi	ő (nő, nőnemű)		
ĝi	ő, az (élettelen)		

A felsorolásból látni, hogy az egyes szám 3. személyben az eszperantó különbsé-
get tesz a természetes nemek között, illetve jelzi, ha valami dolog vagy fogalom.
Pl. **la bankiero kalkulas** a bankár számol, **li kalkulas** számol; **la damo informas**
a hölgy tájékoztat, **ŝi informas** tájékoztat; **la maŝino funkcias** a gép működik, **ĝi**
funkcias működik.

Nincs különbség a tegezés és magázás között, sem egyes, sem többes számban.
(Ez nagyon kényelmes az eszperantistáknál megszokott többnyelvű és -szokású
társaságban!). Tehát a **vi** egyaránt jelenti azt, hogy te, maga, ön, ti, maguk, önök.

A személyes névmások ragozása hasonló a főnevekéhez: **min** engem, **al ili** nekik,
de ni tőlünk, **por ŝi** érte, **el ili** belőlük, **pro li** miatta, **kun mi** velem, **sen vi** nélkü-
led/nélkületek.

A személyes birtokos névmást

a személyes névmásból **-a** végződéssel képezzük, ragozása megegyezik a mellék-
név ragozásával:

mia enyém, **via** tied, **lia** övé, **nia** mienk, **via** tietek, **ilia** övék, **miaj** enyéim, **miajn**
enyéimet, **kun miaj** enyéimmel...

Pl. **mia ĉefo** az én főnököm, **via amiko** a te barátod, **lia cigaredo** az ő cigarettája (férfié), **ŝia bluzo** az ő blúza (nőé), **ĝia aktualeco** (annak) az aktualitása, **nian problemon** a mi problémánkat, **pri viaj pasportoj** a ti útleveleitekről, **el iliaj fotoj** az ő fényképeikből.

Látjuk, hogy a magyartól eltérően nem kell kitenni a határozott névelőt. A melléknemekkel azonos módon ragozzuk őket akkor is, ha az állítmány névszói részét képezik: **la du kvar-trafaj loterioj estas miaj** a két négyes találatú lottó az enyém, **nur la gloro estas mia** csak a dicsőség az enyém, **ĉu la hundoj estas viaj?** az kutyák az önéi?; **jes, ili estas miaj** igen, az enyéim.

Az általános alanyt

az eszperantó az **oni** szócskával fejezi ki: **oni diras, ke** azt mondják, hogy; azt mondják az emberek, hogy; **oni lernas por scii** azért tanulunk, hogy tudjunk; **kie oni kantas?** hol énekelnek?, **oni ŝatas promeni** az emberek szeretnek sétálni.

Számnevek

Tőszámnév:

0 nul	5 kvin
1 unu	6 ses
2 du	7 sep
3 tri	8 ok
4 kvar	9 naŭ
10 dek	11 dek unu
20 dudek	22 dudek du
100 cent	200 ducent
1000 mil	3000 trimil
1 000 000 miliono	2 000 000 du milionoj

Sorszámnév: -a

unua első, **mila** ezredik

Felsorolás: -e

unue először, **due** másodsor, **trie** harmadszor, **kvare** negyedszer...

Szorzás: -oble

-szer, -ször, -szor: $2 \times 3 = 6$ **double tri estas ses.**

Törtszámnév: -ono

duono fél, **triono** harmad, **dekono** tized, **du dekonoj** két tized. A tizedes törteket egyszerűbben és szokásosan a **komo** szócskával jelezzük: 1,28 **unu komo dudek ok**. Határozószóként: **duone** félig, **trione** harmadában, harmadrészt stb.

Gyűjtőszámnév: -opo

duopo kettős, duett, **kvaropo** négyes, kvartett; határozószóként **duope** ketten, **dekope** tízen stb.

Osztószámnév: po

Az osztószámnévvel azt fejezzük ki, hogy egy egyenlően elosztott mennyiség részei hány egységből állnak.

Pl. **ili ricevis po du pomojn** két-két almát kaptak; **en la korboj dormas po tri katoj** a kosarakban három-három macska alszik, **ĉiutage mi kuras po dek kilometrojn** minden nap tíz kilométert futok, **poŝmarko po cent forintoj** százforintos bélyeg

Az igeragozás

Jelen idő:

mi iras	megyek	ni iras	megyünk
vi iras	mész	vi iras	mentek
li/ŝi/ĝi iras	megy	ili iras	mennek

A személyes névmást mindig ki kell tenni.

Múlt idő: -is

mi iris, vi iris... mentem, mentél...

Jövő idő: -os

mi iros, vi iros... menni fogok, menni fogsz...

Feltételes mód: -us

mi irus, vi irus... mennék/mentém volna, mennél/mentél volna...

A feltételes módnak az eszperantóban csak egy ideje van. Ha a szövegösszefüggésből nem derül ki az idő, az alábbi megoldás alkalmazható (**esti** létige feltételes módja + melléknévi igenév):

mi estus iranta... mennék...
ni estus irantaj... mennénk...
mi estus irinta... mentem volna...
ni estus irintaj... mentünk volna...
mi estus ironta... majd mennék...
ni estus irontaj... majd mennénk...

Felszólító mód: -u

mi iru, (vi) iru... menjek, menj...

A második személyben elhagyható a személyes névmás!

Ha nincs főnévi vagy egyéb alany a mondatban, a személyes névmást mindig ki kell tenni, a természeti jelenségeket jelentő igék azonban alany nélkül állnak:

pluvas esik az eső, **neĝas** hull a hó, **tagiĝas** hajnalodik, **sunas** süt a nap.

A visszaható igéknél a cselekvés visszahat a cselekvőre.

mi razas min	borotválkozom*	ni razas nin	borotválkozunk
vi razas vin	borotválkozol	vi razas vin	borotválkoztok
li razas sin	borotválkozik	ili razas sin	borotválkoznak

*) azaz borotválom magam

Ügyeljünk a különbségre a 3. személyben!

Li razas sin borotválkozik (magát borotválja), **li razas lin** borotválja őt (valaki mászt). Nem mindegy, hogy **li laŭdas sin** dicséri magát, dicsekszik vagy **li laŭdas lin** dicséri őt, valaki mászt.

A műveltetést

az **-igi** utóképzővel fejezzük ki: **mi farigas ŝuojn al mi de konata ŝuisto** ismerős cipésszel csináltatok cipőt magamnak, **la reĝo konstruigas al si grandan palacon** a király nagy palotát építtetett magának.

Cselekvő melléknévi igenevek: -anta, -inta, -onta

falanta pomo hulló alma

falinta pomo lehullott alma

falonta pomo majd lehulló alma

Főnevesítve: **lernanto** tanuló, **nubskrapanto** felhőkarcoló, **falinto** bukott ember, **edziĝonto** házasulandó.

Határozói igenév:

lernante tanulva, miközben tanul, **falinte** elesvén, miután elesett, **edziĝonte** mielőtt megházasodik

Szenvedő melléknévi igenevek: -ata, -ita, -ota

projekciita filmo levetített film

projekciata filmo (éppen) vetített film

projekciota filmo vetítendő film

Főnevesítve: **amato** kedves (szeretett lény), **kondamnito** elítélt, **baptoto** kereszteleendő.

Határozói igenév: **amate** szeretve (miközben szeretik), **kondamnite** miután elítélték, **baptote** mielőtt megkeresztelik.

A névmások

más szavak helyett állnak, azokat helyettesítik. A személyes, visszaható és általános névmásról már volt szó az igeragozásnál.

A kérdő névmásokat

az alábbi táblázat tartalmazza. Itt jegyezzük meg ismét, hogy ha nincs a mondatban kérdőszó, a kérdést a mondat elejére tett **ĉu** szócskával jelezzük: **ĉu li venos akurate?** vajon pontosan jön?, pontosan jön-e?. Ez vonatkozik a mellékmondatokra is: **mi ne scias, ĉu li venos akurate** nem tudom, hogy pontosan jön-e.

A nyomatékostó névmással (*mem*)

bizonyos dolgokat kiemelünk, hangsúlyozunk, pl.: **li razas sin mem** saját magát borotválja; **li mem ne fumas** ő maga nem dohányzik, **la reĝo mem alvenis** maga a király jött el.

Mik azok az „egyszerű szavak”?

Egy logikus és egyszerű táblázat szavai, a leggyakrabban használt névmások és határozószók.

Személy	iu valaki	kiu ki?, melyik?, amely(ik)	tiu az a, az	ĉiu mindenki	neniu senki
Tárgy	io valami	kio mi?, ami	tio az	ĉio minden	nenio semmi
Minőség	ia valamilyen	kia? milyen?, ami- lyen	tia olyan	ĉia mindenféle	nenia semmilyen
Hely	ie valahol	kie hol?, ahol	tie ott	ĉie mindenhol	nenie sehol
Idő	iam valamikor	kiam mikor?, ami- kor	tiam akkor	ĉiam mindig	neniam soha
Ok, cél	ial valamiért	kial miért?, amiért	tial azért	ĉial mindenért	nenial semmiért
Mód	iel valahogy	kiel hogyan?, aho- gyan	tiel úgy	ĉiel mindenhogyan	neniel sehogyan
Mennyiség	iom valamennyi	kiom mennyi?, amennyi	tiom annyi	ĉiom mindannyi	neniom semennyi
Birtokos	ies valakié	kies kié?, akié	ties azé	ĉies mindenkié	nenies senkié

Az eszperantó mindig csak egyszer tagad:

mi vidis nenium senkit sem láttam; **nenio nova estas** nincs semmi új; **mi neniam trinkas kolaon** soha nem iszom kólát.

A **kiu** és **tiu** az a(z) mutató névmással azonosítható dologra kérdezzünk, illetve mutatunk rá: **kiu homo?** melyik ember?, **tiu homo** az az ember, **kiu floro?** melyik virág?, **tiu floro** az a virág. A melléknemekhez hasonlóan számban, esetben egyeznek a jelzett főnévvel: **kiujn urbojn?** mely városokat?, **tiujn urbojn** azokat a városokat, **en kiuj domoj?** melyik házakban?, **en tiuj domoj** azokban a házakban, **el kiu ĝardeno?** melyik kertből?, **el tiu ĝardeno** abból a kertből.

A **ĉi** szócskával a rámutatást közelre irányítjuk:

tiu birdo az a madár, **ĉi tiu birdo** ez a madár

tie ott, **ĉi tie** itt

tiu kato staras tie, **ĉi tiu sidas ĉi tie** az a macska ott áll, ez itt ül.

A **tio** általános rámutatást jelent: **tio ne estas grava** az nem fontos, **tio estas longa historio** az hosszú történet.

A helyet jelentő „egyszerű szavak”, ha irányt jeleznek, **-n** végződést kapnak: **ien** valahova, **kien** hova?, ahova, **tien** oda, **ĉi tien** ide, **ĉien** mindenhova, **nenien** sehova.

További példák a többi „egyszerű szó” használatára:

li manĝis tiom, **kiom mi** annyit evett, amennyit én (tehát nem jelöljük a tárgy- esetét!),

kies filon vi vidis? kinek a fiát láttad?, **nenies** senkiét, **ĉies intereson li reprezentas** mindenki érdekét képviseli, **mi diris tion al iu amiko** valamelyik barátunk mondtam azt, **iu el la studentoj** valamelyik hallgató, **li trafis nenium celon** semelyik célt sem találta el.

A legfontosabb elő- és utóképzők

al-	hozzá-, oda-	aldoni hozzáad, alparoli hozzászól, aliri odamegy
antaŭ-	elő-, elé-	antaŭvidi előre lát, antaŭdiri megjósol
bo-	házasság révén rokon, sógor-	bopatro após, bofrato sógor
dis-	szét-	disiri szétmegy, dissalti szétugrik, disrompi széttör
dum-	-közbeni (időben)	dumjara évközi
ek-	kezdés, pillanatnyi cselekvés	ekiri elindul, ekkrii felkiált
eks-	volt, ex-	eksedzino volt feleség, eksministro exminiszter

el-	ki-	elflui kifolyik, elveni kijön, elŝiri kiszakít
fi-	erkölcsileg rossz	fihomo gazember, fifaro gaztett
for-	el-, tova-	forflugi elszáll, foriri elmeny
ge-	két nemhez tartozó	gefratoj fiú- és lánytestvér(ek) együtt, geedzoj házaspár
kontraŭ-	ellen-	kontraŭstari ellenáll, kontraŭdiri ellentmond
mal-	ellentétes	malbela csúnya, malalta alacsony
mis-	rosszul, félre-	miskompreni félreért, miskalkuli elszámolja magát
pra-	ős-, déd-	prahomo ősember, praavo dédapa, prapraavo űkapa
re-	vissza-, újra-	redoni visszaad, reveni visszajön, relegi újraolvas
retro-	visszafelé	retroveturi tolat, retroiri hátrál
sub-	le-, alá-	subiri lemegy, subskribi aláír
sur-	rá-	surverŝi ráönt, surpaŝi rálép, suriri rámegy
tra-	át-	tradormi átalszik, travintri áttelel, trairi átmegey vmin
trans-	túl-	transvivi túlél, transiri átmegey vhová, transnaĝi átúszik
vic-	helyettes	vidirektoro igazgatóhelyettes, vicrado pótkerék
-aĉ-	fizikailag silány	domaĉo kalyiba, skribaĉi firkál, kantaĉi kornyikál
-adi	-gat, -get (gyakorítás)	skribadi írogat, trinkadi iszogat
-ado	cselekvés jelentő főnév	kronado koronázás, kantado éneklés, martelado kalapálás, brosado kefélés, aŭtado autózás, ŝipado hajózás
-aĵo	eredmény	pentraĵo festmény, dolĉaĵo édesség, novaĵo újdonság
-ano	tag, vхова tartozó	partiano párttag, kristano keresztény
-aro	csoport	arbaro erdő, vortaro szótár, gazetaro sajtó
-ĉjo	férfi becézó	Joĉjo Jóska, Jaĉjo Jancsi, paĉjo apuka
-ebla	-ható, -hető	formebla alakítható, manĝebla ehető, trinkebla iható
-eco	tulajdonság/állapot	beleco szépség, boneco jóság, freŝeco frissesség
-eca	-féle, -szerű	cikleca ciklusszerű, familieca családias, homeca emberszerű
-eg-	nagyítás	belega gyönyörű, ridegi kacag, ventego szélvihar
-ejo	hely	lernejo iskola, laborejo munkahely, presejo nyomda

-ema	hajlamos	mordema harapós, dankema hálás, timema félténk
-enda	-andó, -endő	farenda elvégzendő, pagenda fizetendő, punenda büntetendő
-ero	részecske	sablero homokszem, neĝero hópehely
-estro	főnök, vezető	urbestro polgármester, grupestro csoportvezető
-et-	kicsinyítés	beleta csinos, dometo házacská, rideti mosolyog
-ido	utód, fióka	Izraelido izraelita, birdido madárfióka
-igi	vmivé/vmilyenné tesz	muzikigi megzenésít, perfektigi tökéletesít
-iĝi	vmivé/vmilyenné válik	tagiĝi hajnalodik, paliĝi elsápad
-ilo	eszköz	muzikilo zeneszerszám, laborilo munkaeszköz
-ino	-nő, nőnemű	patrino anya, knabino lány, bovino tehén
-inda	vmire méltó	aminda szeretetreméltó, bedaŭrinda sajnálatos
-ingo	hüvely	kandelingo gyertyatartó, ŝraŭbingo csavaranya, cigaredingo szipka
-io	ország	Hungario Magyarország, Italio Olaszország
-ismo	-izmus	naciismo nacionalizmus, vegetarismo vegetarizmus
-isto	foglalkozás	istruisto tanító, politikisto politikus, vendisto eladó
-njo	női becenév	Elinjo Erzsike, Manjo Marika, panjo anyuka
-ujo	tartály, országnév, fa	salujo sőtartó, monujo pénztárca, Anglujo Anglia, pomujo almafa
-ulo	ember	junulo fiatalember, millionulo milliomos, belulino szépség (szép nő)
-umi	kapcsolatos cselekvés	plenumi teljesít, somerumi nyaral, gustumi megkóstol, malvarmumi megfázik, kafumi kávézik, teumi teázik, bierumi sörözik
-umo	kapcsolatos dolog	kolumo gallér, manumo kezelő, buŝumo szájkosár

A szórend

az eszperantóban általában a következő: alany, állítmány, tárgy, határozók. A szavak szokásos sorrendjét megbontva bizonyos dolgokat kiemelhetünk.

Példa a képzés lehetőségeire

sana – egészséges	saniganta – gyógyító (aki most gyógyít)
sano – egészség	saniginta – aki korábban gyógyított
sane – egészségesen	sanigonta – aki majd gyógyítani fog
sani – egészségesnek lenni	nesana – nem egészséges
sanu – légy egészséges	malsana – beteg
saniga – gyógyító	malsano – betegség
saneta – kissé egészséges	malsane – betegen
sanega – makkegészséges	malsani – betegnek lenni
sanigi – gyógyítani	malsaniga – ártalmas, betegséget okozó
sanigo – gyógyítás	malsaneta – kissé beteg, gyengélkedő
sanigi – gyógyulni	malsaniga – súlyos beteg
saneco – egészség	malsanigi – beteggé tenni, megbetegíteni
sanulo – egészséges ember	malsanigi – megbetegedni
sanulino – egészséges nő	malsaneco – betegség
sanigebla – gyógyítható	malsanulo – beteg ember
resanigi – meggyógyítani	malsanulino – beteg nő
resanigi – meggyógyulni	nesanigebla – gyógyíthatatlan
sanilo – gyógyszer, gyógyeszköz	remalsanigi – újra megbetegedni
sanisto – gyógyász	malsanema – beteges
sanigante – gyógyítva	malsanemulo – beteges ember
saniginte – miután meggyógyította	malsanemulino – beteges nő
sanigonte – ha majd meggyógyítja	malsanulejo – kórház
sanigata – gyógyítás alatt álló	malsanuleja – kórházi
sanigita – meggyógyított (pl. ember)	malsanularo – betegek összessége
sanigota – akit majd meggyógyítanak	malsanulido – beteg utódja

Szavak, amelyeket nem kell megtanulni

Absoluta, abstrakta, administracio, agronomo, agresiva, akade-mio, akrobato, aktiva, aktuala, akumulatoro, akustiko. akvarelo, albumo, alkoholo, alkoholisto, alternativa, amnestio, analfabeto, analogio, anarkio, anarkisto, anatomio, anekdoto, anteno, arabo, aristokrato, asfalto, aspirino, astrologio, atleto, atomo, aŭto, aŭtarkio, autobuso, aŭtomato, aŭtonoma;

Balakelito, bakterito, baleto, balkono, banano, banko, barikado, bazara, baziliko, benzino, betono, biciklo, blokado, bluzo, brigado, broŝuro;

Celofano, celuloido, cemento, centimetro, centralizi, ceremonio, citadelo, civila, civilizacio, ĉokolado;

Decentralizi, decilitro, decimetro, dekagramo, dekoracio, delegacio, demagogio, demokrata, detektivo, diapozitivo, diktatoro, dinamito, dinamo, diplomato, diploma, dogmatismo, doktoro, dokumento;

Ekskavatoro, ekspedicio, elefanto, eleganta, elektrono, elevatorio, energio, epizodo, eskimo;

Fanatika, fantasta, fantazio, festivalo, fiktiva, filharmonio, filmo, filozofio, fiziko, fluoreski, fonetika, fosforeski, foto, fotokopio, fotelo, fotografi, frakcio, futbalo;

Garnituro, generacio, geometrio, gimnazio, gitaro, grafologio, gratuli, groteska;

Hektaro, hektolitro, helikoptero, hipnotismo, horizontala, horoskopo, hotelo, humoro;

Ideala, ideologio, iluzio, imperialismo, indiano, inflacio, informi, inkognito, inteligenta, internacia, intervjuo;

Jubileo;

Kajaki, kakao, kalkuli, kalorio, kandidato, kanibalo, kapitalismo, kapitalisto, karambolo, karavano, karieristo, karikaturo, katalogo, katastrofo, katedralo, kategorio, kaŭeuko, kaviaro, kemio, kilogramo, kilometro, kilovato, klerikala, kliniko, kloroformo, klubo, koalicio, kolektiva, kolhozo, kombajno, komedio, komforto, kompozicio, komunismo, komunisto, koncerto, konfekcio, konferenco, kongreso, konjunkturo, konkreta, konservativa, kosmetiko, kozako, kritikito, krokodilo, kulako, kulturo, kupolo;

Laboratorio, lampiono, leopardo, lifto, limonado, linoleumo, logiko;

Magnetofono, margarino, marksismo, marksisto, martiro, masiva, maŝino, matematiko, materialismo, materialisto, matraco, megafono, meĥaniko, melodio, meteoro, meteorologio, mikrofono, mikroskopo, milimetro, modelo, moderna, molekulo, motoro, mozaiko;

Nacionaiismo, naftalino, naiva, negativa, nikotino, normala;

Objektiva, oceano, omnibuso, operacio, oportunismo, oportunisto, optimisto, organizi;

Pacifisto, paniko, panoramo, papriko, parafino, paralela, parko, parlamento, parodio, partizano, pedagogio, perfekta, perspektivo, pesimismo, pesimisto, pioniro, plafono, polipo, politiko, porcelano, pozitiva, praktika, preciza, primitiva, privata, privilegio, problemo, produktiva, profesoro, profeto, profilo, profito, programo, progresiva, proletaro, propagando, prototipo, provoki, pulovero;

Radiatoro, radio, radikbla, radioaktiva, raketo, rapsodio, reakcio, reaktoro, realismo, recepto, refleksio, reflektoro, reformi, rehabiliti, reklamo, rekordo, relativa, restaŭri, revizio, revolvero, riporto, romantika;

Sabotaĵo, saksofono, salono, semaforo, seminario, sensacio, serenado, simbolo, simfonia, simpatio, simpla, simultana, sistematika, socialismo, socialista, speciala, specialisto, spekulacio, sporto, sputniko, stabila, stadiono, stafeto, statistiko, sterila, strukturo, subjektiva, subvencio, sultano, ŝablono, ŝovinisto;

Trktiko, tango, tapeto, tekniko, teknologio, telefono, televizio, tenoro, tradicio, tragedio, traktoro, transformatoro, trono, tulipo, turbano, turbino, turisto;

Utopio;

Vagono, valuto, vanilio, vazelino, vertikala, veterano, viadukto, vitamino, vulkano, vulkanizi

Zebro, zenito, zigzago, zodiako, zombio, zono, zoologio, zumi;

Szemelvények

Petőfi: Fine de septembro

*Jen floras ankoraŭ la kampo de valo,
kaj verdas ankoraŭ la poplo ĉe font',
sed tie jam, vidu, sub vintra vualo,
sub neĝo kaŝiĝas la supro de mont'.
Jen en mia koro sub flama radio
de l' suno paradas printempo de jun',
sed griza jam iĝis ĉe mia tempio
la nigra hararo – ĝin prujnis aŭtun'. [...]*

Zamenhof: La Espero

*En la mondon venis nova sento,
Tra la mondo iras forta voko.
Per flugiloj de facila vento
Nun de loko flugu ĝi al loko.
Ne al glavo sangon soifanta
Ĝi la homan tiras familion,
Sed al mond' eterne militanta
Ĝi promesas sanktan harmonion. [...]*

Kálmán Kalocsay: Aŭtuno

*En flava arbaro aŭtuma mi kuŝas.
Faladas zigzage kaj zumas folioj.
Susuras la vento ĉe miaj tempioj,
La frunton freŝige, karese ĝi tuŝas.*

*Tra l' arboj filtriĝas nur kvazaŭ murmuro
de psalmoj: kantado de vinrikoltantoj.
Mi pensas: mortanton pripreĝas la kantoj:
Lasthorojn nun vivas la granda Naturo.
[...]*

Patro nia

*Patro nia, kiu estas en la ĉielo,
sanktigata estu via nomo, venu via
regno, fariĝu via volo, kiel en la ĉielo,
tiel anakaŭ sur la tero. Nian panon
ĉiutage donu al ni hodiaŭ, kaj pardonu
al ni niajn ŝuldojn, kiel ankaŭ ni
pardonas al niaj ŝuldantoj, kaj ne
konduku nin en tenton, sed liberigu nin
de la malbono. Amen.*

Petőfi: Szepember végén

*Még nyílnak a völgyben a kerti virágok,
Még zöldel a nyárfa az ablak előtt,
De látod amottan a téli világot?
Már hó takará el a bérci tetőt.
Még ifju szivemben a lángsugarú nyár
S még benne virít az egész kikelet,
De íme sötét hajam őszbe vegyül már,
A tél dere már megüté fejemet. [...]*

Zamenhof: A Remény

*Egy új érzés jött el a világba
Erős, hívó szóval tör keresztül,
Könnyű szellő szárnyán muzsikálva
Hol egyik, hol másik helyen csendül.
Ellenáll a vért szomjazó kardnak,
Jobb, emberibb nagy családba kísér.
Az örökké harcoló világnak
Békés és szent harmóniát ígér. [...]*

Kalocsay Kálmán: Ősz

*Elnyúlok a hervatag őszi ligetben,
hullong a levél kanyarogva, suhogva;
csókolja, becézi a szél puha fodra
gyúlt homlokomat, s üdítőn tovalebben.*

*A lombokon át fura, tompa zsolozsma
száll: fák sora szűri dalát a szüretnek;
búcsúzik a nagy Természet-oreg, megy
megálni, s a requiem érte zokog ma.
[...]*

Miatyánk

*Mi Atyánk, aki a mennyekben vagy,
szenteltessék meg a te neved; jöjjön el a
te országod, legyen meg a te akaratod,
amint a mennyben, úgy a földön is. Min-
dennapi kenyerünket add meg nekünk
ma; és bocsásd meg vétkeinket, mikép-
pen mi is megbocsátunk az ellenünk vét-
kezőknek; és ne vigy minket kísértésbe,
de szabadíts meg a gonosztól. Ámen.*

R. Schwartz: Kiel akvo de l' rivero

Fragmento el la romano

"Ha, skorzonero!" grumblis Auchoux, la ĉefĝendarmo, kiam post duhora enketado ĉe ĉiuj geloĝantoj de Voiron, li fine vidis pli klare en tiu afero kaj povis kun sia kolego, ĝendarmo Perelli, ripozi unu momenton en la gastejo de l' vilaĝo.

Kaj Perelli, tre kontenta, ke ankaŭ li nun komprenas, konstatis ne sen fiero pri la profesia sukceso:

"Feliĉe, ke oni scias kombini kaj dedukti! Ili ja povus frenezigi la plej sobran prokuroron per siaj sensencaj rakontoj!" [...]

"Jen: Antaŭhieraŭ, la dudek-unuan de Aŭgusto en la jaro 1913, iu Albert Bignol, kamlaboristo en Voiron, festis tro ĝisfunde la finon de l' grendraŝado ĉe sinjoro Henrion. Li estis jam tute ebria, kiam li faris krudajn amproponojn al Octavie Griote, servistino ĉe Sémard. Ĝis nun ĉio estas klara, ĉu ne?"

"Klara kiel pipsuko!" konfirmis Perelli.

Oni rajtas havi alian opinion pri la klareco de pipsuko. Sufiĉas scii, ke Perelli unu fojon por ĉiam adoptis tiun ĉi komparon en la senco de "Diafane klara", kaj li senmanke uzis tiun kliŝon por respondi al la mania demando "ĉio klara, ĉu ne?" de Auchoux.

"Do sekvu bone! Octavie Griotte ne cedis al la deziroj malmoralaj de Bignol sed klare vangofrapis lin, forkuris kaj enŝlosiĝis en la kuirejo. Tiam tiu Bignol, furioza pri sia malsukceso kaj ne povante perforti eniron en la kuirejon, ĵetis ŝtonojn en ĉiujn vitrojn de la domo. Poste li malaperis. Ĝis nun, laŭdire, li restas netrovebla. Sémard postulas repagon de la rompitaĵ vitroj. Jen ĉio! Kaj ĉio klara, ĉu ne?"

"Kiel pip..."

R. Schwartz: Mint a folyó vize

Részlet a regényből

– Affenébe! – füstölgött magában Auchoux csendőrpáncsnok, miután Voiron lakói közt végzett kétórás kutakodás után végre tisztábban látott az ügyben, és kollégájával, Perelli közcsendőrrel egy pillanatra szuszszantott egyet a falu vendéglőjében.

Perelli, aki szerfelett elégedett volt önmagával, mármint hogy most már ő is érti a dolgot, a szakmai siker felett érzett örömben kijelentette:

– Még jó, hogy az ember tud kombinálni és következtetni! Ezek az örületbe kergetnek még a legrafináltabb ügyész is képtelen meséikkel! [...]

– Tehát: az 1913-dik év augusztus huszonegyedikén bizonyos Albert Bignol, voironi napszámos pohárfenéig ünnepelte a cséplés végét Henrion úrnál. Már egészen rézszeg volt, amikor nyílt szerelmi ajánlatot tett Octavie Griotte-nak, Sémard cselédjének. Eddig minden világos, nemde?

– Világos, mint a pipamocsok – erősítette meg Perelli.

Lehet, hogy valakinek eltér a véleménye a pipamocsokról. Tudni kell azonban, hogy Perelli ezt a hasonlatot egyszer s mindenkorra a „világos, mint a nap” értelemben szentesítette, és élt is vele, valahányszor Auchoux „világos, nemde?” kezdetű mániás kérdésére kellett válaszolnia.

– Nos, hát idehallgasson! Octavie Griotte nem engedett Bignol alantas vágyainak, viszont csattanós választ adott a képre, majd elfutott és bezárkózott a konyhába. Bignol e sikertelenségen felbőszülve, és nem tudván erővel behatolni a konyhába, bedobálta kövel a ház összes ablakát. Majd eltűnt.

Mint számár a ködben, ahogy hírlík.

Sémard követeli a betört ablakok megfijezését. Ez minden! Világos, nemde?

– Mint a pipa...

Ford.: Horváth József

Kit, mit hol talál?

Győri eszperantisták

+96/426 739, 3630/298 22 90, esperanto@digikabel.hu

Magyarországi Eszperantó Szövetség:

1146 Budapest, Thököly út 58-60. II/209., 3670/ 932 74 64, 3670/953 51 79,
hungario@gmail.com

Kulturális Eszperantó Szövetség, Eszperantó Alapítvány

<http://www.eszperanto.hu/>, 1193 Budapest, Leiningen u. 4. tel./fax: +1/282
88 85, iroda@eszperanto.hu

Eszperantó Világszövetség

Universala Esperanto-Asocio, Centra Oficejo: Nieuwe Binnenweg 176 NL-
3015 BJ Rotterdam (Hollandia), +31 10 436 1044, fax +31 10 436 1751,
www.uea.org info@uea.org

Tanfolyamok

<http://www.eszperanto-tanfolyam.hu/>

http://hu.lernu.net/?utm_id=27&gclid=CNi4yKbKirMCFY-6zAod1isAsg

Szótárak

<http://www.reta-vortaro.de/revo/>

<http://la-vortaro.pagesperso-orange.fr/>

www.vortaro.hu

Irodalom

<http://donh.best.vwh.net/Esperanto/Literaturo/literaturo.html>

Vallás

<http://www.ikue.org/>

<http://keli.chez.com/>

Tudomány

<http://www.eventoj.hu/steb/>

<http://www.scienca-revuo.info/>

Nyilatkozat az eszperantizmus lényegéről

1. Eszperantó Világkongresszus, Boulogne-sur-Mer, 1905. augusztus 9.

Mivel az eszperantizmus lényegéről sok embernek nagyon téves elképzelése van, ezért mi, alulírottak, az eszperantizmusnak a Boulogne-sur-Mer-i nemzetközi eszperantista kongresszusra a világ különböző országaiból összejött képviselői az eszperantó nyelv szerzőjének javaslatára az alábbi magyarázatot adjuk:

1. Az eszperantizmus olyan törekvés, amely igyekszik elterjeszteni az egész világon egy semleges nyelv használatát, amely anélkül, hogy „beleavatkozna a népek belső életébe és egyáltalán kiszorítaná a létező nemzeti nyelveket”, lehetővé tenné különböző nemzetekhez tartozó emberek kölcsönös megértését, a köztintzmények békítő nyelveként szolgálhatna azokban az országokban, ahol a nyelv miatt különböző nemzetek harcolnak egymás ellen, és amelyen ki lehetne adni minden nép érdeklődésére egyaránt számot tartó műveket. Minden egyéb eszme vagy remény, amelyet egyik vagy másik eszperantista fűz az eszperantizmushoz, az illető pusztá magánügye, amelyért az eszperantizmus nem felelős. [...]

Mivel az eszperantó nyelv szerzője mindjárt az elején egyszer s mindenkorra lemondott a nyelvre vonatkozó minden személyes jogáról és kiváltságáról, az eszperantó mind anyagi, mind erkölcsi vonatkozásban „senkinek sem tulajdona”. A nyelv anyagi gazdája az egész világ; bárki szabadon kiadhat bármilyen művet ezen a nyelven vagy erről a nyelvről, és használhatja ezt a nyelvet minden lehetséges célra; a nyelv szellemi gazdájának pedig mindig azokat a személyeket tekintjük majd, akiket az eszperantista világ a nyelv legjobb és letehetősebb művelőinek tart. [...]

4. Az eszperantónak nincsen semmilyen személyhez kötött törvényhozója, és nem függ egyes emberektől. Az eszperantó megalkotójának minden egyes véleménye és műve, bármely másik eszperantista véleményéhez és műveihez hasonlóan, teljesen magánjellegű és senki számára nem kötelező. Az eszperantó nyelvnek egyetlen, egyszer s mindenkorra minden eszperantista számára kötelező alapja „Az eszperantó fundamentuma” című könyvecske, amelyen senkinek sincs joga változtatni. [...]

5. Eszperantistának nevezhető minden olyan személy, aki tudja és használja az eszperantó nyelvet – teljesen függetlenül attól, hogy azt milyen céllal teszi. Működő eszperantista egyesületbe való belépés minden eszperantista számára ajánlatos, de nem kötelező.

